

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Krajně pravicové strany v Evropě ve 21. století
Srovnání současných politických stran krajně pravicové stranické
rodiny v západní Evropě

Bakalářská práce

Autor: Marek Ohanka

Vedoucí práce: Mgr. Radomír Sztwiertnia

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 30. 4. 2015

.....

Podpis

Na tomto místě bych velmi rád poděkoval Mgr. Radomíru Sztwiertniowi za cenné rady a odborné připomínky při vedení mé práce.

Obsah

Úvod	5
1. Vymezení teorie a základních pojmů použitých v práci.....	8
Teorie stranických rodin (Klaus Von Beyme).....	8
Ideologie.....	9
Teorie krajní pravice, ideologie a stranické rodiny	10
2. Krajně pravicové strany západní Evropy	12
Front national (Národní fronta)	12
Historie	12
Ideologie.....	13
British National Party (Britská národní strana)	15
Historie	15
Ideologie.....	16
Sverigedemokraterna (Švédští demokraté).....	18
Historie	18
Ideologie.....	18
Freiheitliche Partei Österreichs (Svobodná strana Rakouska)	20
Historie	20
Ideologie.....	20
Dansk Folkeparti (Dánská lidová strana)	22
Historie	22
Ideologie.....	22
Srovnání vybraných stran na základě historie a ideologie	24
3. Ideově-programové vymezení krajně pravicové stranické rodiny.....	25
Operacionalizace	26
Ideově-programové vymezení krajně pravicové stranické rodiny.....	27
Srovnání ideově-programového vymezení jednotlivých stran	30
Závěr.....	35
Přílohy.....	37
Abstrakt	38
Abstract	39
Literatura	40

Úvod

Pojem krajní pravice je ve spojení se současnou politikou v zemích západní Evropy skloňován čím dál častěji, ať už na půdě odborné nebo na půdě neodborné diskuze. Současná doba se dá považovat z pohledu míry vlivu krajně pravicových stran v Evropě za nejextrémnější od dob druhé světové války. Ve více evropských zemích získávají krajně pravicové strany čím dál častěji politické zastoupení a podílí se tak na výkonu legislativy a exekutivy, a to jak na úrovni místní politiky, tak na úrovni politiky celostátní. Je častým tématem výzkumu, co způsobuje to, že po více než půl století, kdy byly krajně pravicové subjekty v politice považovány za symbol nedemokratické vlády, popularita těchto stran ve velké části Evropy roste, přesto obecně platné definici příčiny brání fakt, že růst popularity těchto stran je zaznamenáván v zemích, které jsou různé ať z hospodářského, sociálního či etnického hlediska. Za častou definici těchto příčin je považován negativní přístup Evropanů k rostoucí migraci a globalizaci v kombinaci s ekonomickými dopady finanční krize.

Předmětem této bakalářské práce je srovnání vybraných politických stran v západní Evropě, které jsou označovány jako krajně pravicové. Strany jsou v práci srovnávány na základě genetického vývoje (historie strany) a na základě ideologie (ideově-programových hodnot). Cílem této práce je určit společné rysy těchto stran z hlediska jejich historického vývoje a současné ideologie porovnat je na základě teorie autorů zabývajících se definicí krajně pravicové stranické rodiny a odpovědět na hlavní výzkumnou otázku zda krajně pravicové strany v západní Evropě lze zařadit do jedné stranické rodiny dle konceptu Klause von Beymeho. Na základě této teorie se tato výzkumná otázka dělí na další dvě výzkumné otázky a to zda mají strany vybrané ke srovnání podobné ideově-programové hodnoty a zda vybrané strany zažívaly obdobný historický vývoj.

Metodologií použitou v práci je analyticko-deskriptivní metoda zejména v první a druhé kapitole, kdy je na základě dostupné literatury a pramenů, zpracován teoretický rámec práce, historický vývoj a ideologické vymezení stran. V třetí kapitole je použita srovnávací metoda s využitím kvantitativní obsahové

analýzy volebních programů jednotlivých stran. Tento výzkum je založen na využití kvantitativních dat z databáze Manifesto Project Database.

Manifesto Project Database je databáze vedena Berlínským sociálně-vědním výzkumným centrem v rámci projektu Manifesto Research on Political Representation. Tento projekt se zabývá výzkumem volebních programů a volebních výsledků ve více než 50 demokratických zemích (Manifesto Project Database)

Práce je z hlediska obsahu členěna do tří samostatných kapitol a dalších podkapitol. První kapitola se zabývá teoretickým vymezením základních pojmů užitých v samotné práci. Jedná se o koncept stranických rodin podle typologie Klause von Beymeho a dalších autorů věnujících se této typologii, dále chápání pojmu ideologie, který je v práci často používán v rámci vymezení stranické rodiny a samotná krajně pravicová rodina z hlediska teorie krajní pravice, ideologie a vymezením příslušnosti stran do této stranické rodiny. Druhá kapitola se věnuje vybraným západoevropským¹ politickým stranám, které jsou na základě teoretika Case Muddeho označovány jako krajně pravicové. Zkoumanými stranami jsou: Front national (Národní fronta) ve Francii, British National Party (Britská národní strana) ve Velké Británii, Sverigedemokraterna (Švédští demokraté) ve Švédsku Freiheitliche Partei Österreichs (Svobodná strana Rakouska) v Rakousku a Dansk Folkeparti (Dánská lidová strana) v Dánsku. U každé z vybraných stran je stručně charakterizována historie a ideologie strany vycházející z analýzy odborné literatury a stranického programu. V závěru této kapitoly jsou jednotlivé strany na základě obou bodů srovnány. Třetí kapitola se zabývá hlubší komparací ideově-programových hodnot vybraných stran. Cílem této části práce je odpovědět na výzkumnou otázku, zda je možné spatřovat společné ideově-programové vymezení pro vybrané strany.

V práci je pracováno jak s odbornou literaturou, tak s dalšími prameny. Ke stanovení teoretického rámce v první kapitole jsou použity zejména monografie teoretiků Case Muddeho, Miroslava Mareše, Klause von Beymeho, Pavla Šaradína a dalších autorů. V další části jsou použity díla autorů zabývajících se jednotlivými

---

¹ Zápádní Evropa v kontextu historického území z doby rozdělení Evropy na západní a východní blok (patří zde i státy severní, střední a jižní Evropy)

stranami z hlediska jejich historického vývoje a historie. Z dalších zdrojů a pramenů jsou v práci obsaženy zdroje v podobě webů zpravodajských agentur, oficiální weby politických stran, či akademické práce zabývající se daným tématem. V poslední kapitole je pracováno primárně s databází Manifesto Project Database dostupné na webu manifestoproject.wbz.eu.

Vymezení teorie a základních pojmů použitých v práci

Teorie stranických rodin (Klaus Von Beyme)

Teorie stranických rodin je konceptem německého politologa Klause von Beymeho, který jako první ve své knize *Parties in Western Democracies* tento termín používá. Klaus von Beyme na základě analýzy politických stran v západní Evropě vytváří devět typů stranických rodin. Těmito stranickými rodinami jsou: liberální a radikální, konzervativní, dělnické (sociálnědemokratické a socialistické), křesťanskodemokratické, komunistické, regionální a etnické, agrární, extrémně pravicové, ekologické.

Klaus von Beyme svou typologii staví na dvou kritériích, na základě kterých strany do stranických rodin rozděluje. Prvním kritériem je označován takzvaný „genetický původ strany“. K. von Beyme v rámci tohoto kritéria zkoumá historický vývoj strany, zejména pak to v jaké době a za jakých podmínek se politická strana etablovala. Pro zařazení stran do jedné stranické rodiny je tedy předpokládáno, že strany vznikly ve stejných podmínkách a to za účelem reprezentace stejného zájmu. Druhým kritériem, které K. von Beyme ve svém díle definuje, jsou ideově-programové hodnoty strany. Toto kritérium zahrnuje zejména stranické a volební programy, jakožto oficiální prezentaci programu jednotlivých politických stran. Mimo to však jsou i do toho kritéria započítávány analýzy hlasování a projevy politiků. (Beyme 1985: 29 – 157)

Dále tato kritéria rozvedli autoři Michael Gallagher, Michael Laver a Peter Mair, kteří kromě základních dvou kritérií von Beymeho přidávají třetí kritérium, tím je společná příslušnost stran k nadnárodním organizacím (Gallagher, Laver, Mair 2001:201–203) To znamená, že strany mezi sebou spolupracují a sdružují se do celostátních či regionálních organizací. Příkladem takovéto nadnárodní spolupráce mohou být internacionály, či evropské politické strany.

Typologií K. von Beymeho se ve své práci zabývají i autoři Petr Fiala a Maxmilián Strmiska. Za hlavní kritérium pro dělení stran do stranických rodin

považují ideově-politické postoje stran, které vychází primárně z programu stran. Přestože uznávají, že tyto programy, nejsou pro stranu závazné ani nijak právně vynutitelné, je v zájmu dané strany aby se tímto oficiálním vymezením své politiky řídila, a vyhnula se tak pádným argumentům politických protivníků. (Fiala, Strmiska 1998: 96 – 97)

Ideologie

Ideologie vytváří základní obraz programu a idejí politické strany a je hlavním prvkem určující příslušnost ke stranické rodině. Pro definici samotného pojmu ideologie však existuje několik pojetí a neexistuje jednoznačná definice tohoto pojmu. Pojem ideologie může mít pozitivní, neutrální, či negativní význam (Šaradín 2001: 48) Pojetí ideologie v negativním významu je typické pro kritiky totalitarismu a totalitních režimů, kteří chápou ideologii jako prostředek vlády totalitního režimu. Například Fridrich August von Hayek tvrdí, že cílem ideologie je zrušení politiky, zejména jejího řádu a pravidel vůbec. (Šaradín 2001: 47) Pozitivně je naopak chápána ideologie jako názor, který usiluje o nápravu, nebo slouží určité skupině jako politický program (Šaradín 2001: 56)

Pohled na definici pojmu ideologie se často liší i z pohledu konkrétního vědního oboru, kdy například sociologický pohled na ideologii, se liší na pohled historický, či filosofický. Rovněž se může lišit pojetí ideologie z pohledu různých politických směrů, jak jej ve své práci rozlišuje Andrew Heywood. Konzervatismus vnímá ideologii jako projev iracionalismu, čili myšlenky nebezpečné a odtržené od reality. V socialismu je ideologie vnímána jako projev myšlenek, které zakrývají třídní boje. Zatímco fašismem je ideologie vnímána jako světonázor a od ideologie se tento směr v principu odvrací (Heywood 2004:23 – 31)

Pro účel této práce byla vybrána zjednodušená definice vycházející z neutrálního chápání pojmu ideologie. Jedná se o definici ideologie jako určitého souboru myšlenek a preferovaných hodnot, na jejichž základě je vytvářena představa fungování společnosti (Šaradín 2001:49) V tomto pojetí tvoří ideologii zejména myšlenky, které mohou být prezentovány v oficiálních dokumentech strany jako jsou volební programy, použité v této práci.

Teorie krajní pravice, ideologie a stranické rodiny

Teorii krajní pravice se ve své práci věnuje český politolog Miroslav Mareš. V jeho pojetí je krajní pravice dělena na základě přítomnosti prvků radikalismu a extrémismu. Hlavní nedostatky teorie krajní pravice je dle Mareše nemožnost jednoznačného vymezení prostoru mezi radikalismem a extrémismem. Politický radikalismus, je považován za jakousi „šedou zónu“ mezi demokracií a extrémismem. Funguje v souladu se základními demokratickými hodnotami, avšak v některých případech je porušuje či dokonce vyvrací, zejména v případě lidské rovnosti a politického pluralismu. Lidská práva jsou rovněž pomíjena v mnoha případech, zejména v souvislosti s nacionalismem a odmítavém postoji proti cizím národnostem. Na druhé straně extrémismus požaduje totální změnu systému, symbolizovanou zejména v odmítavém postoji vůči demokratickým hodnotám, je pro zavedení autoritativního režimu, odmítání lidských a občanských práv a nesouhlasí s rovností všech občanů. K šíření myšlenek a prosazení svých hodnot neodmítá použití násilí, naopak jej upřednostňuje. (Mareš 2003:30 – 33) Za příklad extrémismu lze v dnešní době označit neonacistické a neofašistické skupiny, které významně čerpají z historického příkladu ultrapravice v nacistickém Německu případně fašistické Itálii

Dalším teoretikem krajní pravice a krajně pravicové ideologie je holandský politolog Cas Mudde. Ve svém díle *The ideology of the extreme right*, se zabývá ideologií krajní pravice a zejména tím jakými ideově-programovými hodnotami je ideologie krajní pravice tvořena. V práci spojuje již dříve publikované teorie a koncepty jiných politologů² a na základě aplikace těchto konceptů na vybrané politické strany³ označované jako krajně pravicové přichází s takzvanou minimalistickou koncepcí. Ve spojení s touto koncepcí Mudde mluví o sedmi rysech vytvářející krajně pravicovou ideologii. Těmito rysy jsou: nacionalismus, exkluzionismus, xenofobie, víra v zákon, program šovinistického sociálního zabezpečení, tradiční etika a revizionismus. Na základě dalšího výzkumu volebních programů stranických rodin však vymezuje tyto rysy na základní čtyři, které jsou

---

² V práci vychází z konceptů a teorií Petera Maira, Richarda Katze, či Klause von Beymeho

³ Jednalo se o Republikány (Německo), lidovou unii (Německo), Demokratické centrum a Centrum partij '86 (Nizozemsko) a Vlámský blok (Belgie). (Mudde 2000:17-18)

pro zkoumané strany společné. Těmito rysy jsou: nacionalismus, xenofobie, víra v zákon a pořádek a program šovinistického sociálního zařízení.(Mudde 2000: 169 – 176) Na základě této teorie nejen že definuje ideologii pro krajní pravici, ale zároveň vymezuje ohraničení pro krajně pravicovou stranickou rodinu. Tuto stranickou rodinu Mudde dále zkoumá a vytváří seznam krajně pravicových stran v Evropě.

Ve své další práci, se Mudde zabývá moderními krajně pravicovými stranami v západní Evropě. Tyto moderní krajně pravicové strany definuje třemi pojmy, které vytváří obraz dnešní krajní pravice. Těmito pojmy jsou nativismus, autoritářství a populismus. Zatímco první dva pojmy, kdy pojmem nativismus označuje kombinaci nacionalismu a xenofobie, definuje již ve své teorii dříve, populismus je pojem nový, typický pro tzv. populistické krajně pravicové strany, se kterými se dnes setkáváme na evropské politické scéně a které usilují o moc ve volbách a tím se stávají plnohodnotnými politickými subjekty. (Mudde 2007: 21 – 23)

Dalším teoretikem zabývajícím se vymezením krajně pravicové stranické rodiny je Hans-Georg Betz. Tento autor nazývá tuto stranickou rodinu jako rodinu pravicových populistických stran a definuje pro ni rovněž několik určujících znaků. Jedním z těchto znaků je skutečnost že se tyto strany sami označují jako nové politické subjekty, zařazené mimo tradiční pravo-levé spektrum. Tyto strany jsou dále často závislé na osobě lídra strany, který vytváří její obraz a je často výraznější než samotná strana. Tento lídr většinou vládne autoritářsky a zasazuje se ve straně o silnou centralizaci. V programu strany se objevují hesla xenofobního typu s důrazem na kulturní či etnickou homogenitu. (Betz 2004: 13 – 14)

1. Krajně pravicové strany západní Evropy

Front national (Národní fronta)

Historie

Moderní krajní pravice se ve Francouzské politice se objevila na začátku 70. let, kdy v roce 1972 vzniká uskupení pod názvem Front national pour l'unité française (Národní fronta za francouzskou jednotu). Toto uskupení je logickým vyústěním snahy o sjednocení krajně pravicových subjektů, které se ve Francii objevovaly v podstatě již od Velké francouzské revoluce, do jednoho politického subjektu, který by se ucházel o moc ve volbách na všech úrovních od místních po evropské a orientoval by se na protestní hlasy voličů nespokojených se sociálním směřováním země a s přílišnou imigrací. Inspiraci lídra Národní fronty Jeana-Marie Le Pena bylo z velké části hnutí MSI (Movimento Sociale Italiano), které vzniklo v Itálii v poválečných letech zejména z příznivců poražené fašistické strany a takřka během dvou dekád od války si získalo oblibu mezi částí voličů a stalo se významným hráčem v italské politice. (Klaus von Bayme 2013: 19 – 33) Národní fronta zažívala obdobný vývoj, kdy až do poloviny 80 let, zaznamenávala spíše marginální volební výsledky v řádech desetin procenta jak ve volbách do Národního shromáždění, tak ve volbách místních, pro které zároveň měli omezené množství kandidátů pouze ve vybraných okrscích. Živná půda pro populistickou krajně pravicovou Národní frontu se objevila v první polovině 80. let, kdy vyvrcholila ekonomická krize ze 70. let, sociální politika prezentovaná levicí ztrácí na popularitě a občané si začínají uvědomovat negativní dopady vysoké imigrace. Ve velkém množství se tak mezi francouzským obyvatelstvem rozmáhá nacionalismus a xenofobie, což nahrává krajní pravici do karet a s využitím značné dávky populismu strana Národní fronta získává na popularitě. První úspěch se objevuje ve volbách do Evropského parlamentu v roce 1984, ve kterých Národní fronta získala 11,2 % hlasů, což jí zajistilo 10 mandátů. V následných kantonálních volbách v roce 1985 získala 8,8 %. Za vrchol úspěchu Národní fronty lze považovat volby do Národního shromáždění v roce 1986, ve kterých získala bez mála 10 % hlasů, což straně zaručilo při proporčním volebním systému 35 zástupců v Národním shromáždění. (Wincock 1998: 154 – 187) Vzhledem k faktu že pro volby do Národního shromáždění je od roku 1993 využíván většinový dvoukolový

volební systém, i přes volební zisky v prvním kole v rozmezí od 5 do 15 procent, jsou výsledné počty získaných mandátů minimální. Přesto je však dnes Národní fronta považována za jednoho z hlavních politických subjektů krajní pravice, potažmo celé politické scény ve Francii a svou pozici hájí v zastoupení jak na místní a regionální úrovni, tak v rámci voleb do Evropského parlamentu, které v roce 2014 dokázala vyhrát se ziskem bezmála 25 % a s 23 křesly je v současnosti nejvíce zastoupenou francouzskou politickou stranou na půdě Evropského parlamentu.

Ideologie

Ideologie Národní fronty se během její existence vyvíjela, stejně tak jak se měnily ústřední témata Francouzské politiky a zájmy obyvatelstva. Základ, ze kterého veškerá ideologie Národní fronty vychází je nacionalismus, který vychází z bohaté historie Francie a stoupajícím odporu proti globalizaci, která jde ruku k ruce se ztrátou národní identity občanů. *„Na otázku, co tvoří národ, myšlení Národní fronty klade zvláštní důraz na sdílené vzpomínky, utrpení a pojem oběti. Oběť je zvláště důležitá myšlenka v myšlení FN. Panující představa o oběti – a co je důležitější, důkaz o oběti – je jakýsi druh „pasu“ který vám umožňuje skoro automaticky „vstup“ do národa; Proto je od FN typické neustálé pochlebování armádních veteránů harkijů⁴ a dalších národních ikon.“* (Davies 2013: 19) Z tohoto textu vyplývá, že chápání nacionalismu Národní fronty neoperuje s etnickým vymezením národa, jak tomu je u jiných krajně pravicových subjektů. Primárním cílem Národní fronty je ochrana národa, jehož hlavní ohrožení spatřuje v nekontrolovatelné imigraci, vlivu Židů, demografickém poklesu, separatismu, Euro-federalismu, kosmopolitismu a amerikanismu. Zejména negativní postoj k imigraci je hlavní téma Národní fronty, již od jejího vzniku. Přílišnou imigraci cizinců do Francie nesleduje pouze jako ohrožení národní identity, ale často ji dává do spojení s negativními ekonomickými jevy, o čemž vypovídá propagandistický slogan poprvé užitý v roce 1979: *„Jeden milion nezaměstnaných je o jeden milion imigrantů moc.“* (Tamtéž: 20 – 21) Nenávistný přístup k občanům židovské národnosti, která tvoří ve Francii silnou komunitu, byl pro Národní frontu typický zejména v minulosti. Jean-Marie Le Pen, byl negativně známý svými antisemitskými výroky o popírání

---

⁴ Alžírští bojovníci, kteří za války v Alžírsku bojovali na straně Francie (Šajtar, reflex.cz 2014, online)

vážnosti holokaustu. Od tohoto směru se však dnešní Národní fronta snaží odpoutat a židovské otázky, ve svém programu nezmiňuje. Mnohem častěji se však v prohlášení národní fronty objevují hesla, jako bruselská diktatura a další pojmy upozorňující na nebezpečí euro-federalismu, jakožto směru, kterým se ubírá dnešní Evropská Unie. Negativní postoj k Evropské Unii není jediná známka obavy Národní fronty o svou suverenitu, obává se i vlivu jiných nadnárodních organizací, kterých je Francie členem a stejně tak značného vlivu USA a to jak politického, tak kulturního. (Tamtéž: 20– 27)

British National Party (Britská národní strana)

Historie

Za první skutečně krajně pravicový politický subjekt ve Velké Británii lze považovat Národní frontu (National Front), která byla založena v roce 1967 Johnem Tyndallem. Obdobně jako Národní fronta ve Francii i ta Britská se skládala z více subjektů krajně pravicového spektra. Společný zájem, který toto uskupení udržoval, byla zejména snaha o omezení imigrace zejména z afrických a karibských bývalých britských kolonií, jejichž občané díky členství zemí v Commonwealth, měli přístup na britské ostrovy oproti jiným imigrantům značně ulehčen. Za politický vrchol Národní fronty lze považovat období v 70. letech, kdy získala několik zastupitelů v lokálních volbách mimo jiné v oblasti West Bromwich a v Lewishamu v jihovýchodním Londýně. Přes svůj potenciál však nikdy nezískala masovou podporu, která by vedla k výraznějšímu úspěchu na národní úrovni a po neúspěšných parlamentních volbách v roce 1979 se strana rozštěpila a v roce 1982 z ní vyšel nový politický subjekt s názvem Britská národní strana (British National Party). (Kirkup, telegraph.co.uk 2009, online)

Lídrem Britské národní strany (BNP) byl od počátku John Tyndall, který stal i na počátku Národní fronty. Strana se hned rok po svém vzniku účastnila parlamentních voleb. I přes značný neúspěch v těchto volbách povědomí o BNP vzrostlo a s tím přišla i řada nových členů, zejména z řad bývalých členů Národní fronty, kteří svou bývalou stranu považovali za „nemocnou“ a v Britské národní straně spatřovali budoucnost krajní pravice na britském souostroví. (bbc.co.uk, online) V průběhu prvních dvou dekád své existence byl úspěch BNP minimální, volební zisky se pohybovaly v řádech desetin procenta na národní úrovni, a pozitivními výsledky bylo získání několika mandátů na lokální úrovni. BNP byla však ztotožňována i s mimopolitickým děním, zejména s podporou nacionalistických demonstrací a otevřených střetů svých stoupenců s opozičními skupinami z řad zástupců minoritních skupin. (Copsey 2008: 48 – 67)

V roce 1999 prohrál J. Tyndall souboj o post lídra strany a novým lídrem se stal Nick Griffin. Tento absolvent práva na University of Cambridge spojil svůj nástup do vedení strany se snahou stranu modernizovat a zbavit pověsti neofašistické strany, kterou si strana během své působnosti získala. Modernizaci

strany, následovaly i volební úspěchy, které vedly k tomu, že strana v roce 2006 získala 40 zástupců v lokálních radách, což bylo v porovnání se zisky tradičních stran sice marginální číslo, avšak jednalo se o doposud nejlepší výsledek zástupce krajní pravice v Británii. (bbc.co.uk 2006, online) V roce 2009 strana získala ve volbách do Evropského parlamentu 2 křesla a více než 6 % hlasů na národní úrovni, což se dá považovat, za nejlepší volební výsledek této strany, jakožto britské krajní pravice celkově (bbc.co.uk 2009, online) S rokem 2010 však BNP ztrácí své pozice jak na lokálních tak na národní úrovni a ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2014 je zcela zastíněna novou populistickou pravicovou stranou UK Independence Party (UKIP), která z části přebírá i voliče BNP a ta tak přichází o oba své zástupce v této instituci.

Ideologie

Obdobně jako u jiných evropských krajně pravicových stran je ideologie Britské Národní fronty primárně postavena na nacionalismu. Z pohledu vnímání národa je však Britská národní strana mnohem více ovlivněna etnicitou, než například francouzská Národní fronta. *„Na stránkách BNP strana proklamuje tvrzení, že být opravdovým Britem znamená mít britský genotyp a také plně adoptovat britskou kulturu. Černoši a Asiaté narození v Británii nejsou geneticky Britové“* (bnp.co.uk, online)

Stejně xenofobně laděný je i postoj Britské národní strany k imigraci, kterou chce ve Velké Británii omezit na minimum. Tento trend vyplývá z jednoho z mnoha nacionálně laděných hesel uváděném na svém stranickém webu: *„Etnické menšiny musí být menšinami, nesmíme dovolit, aby jich bylo více než 2-3 % populace v jakékoliv oblasti Británie. V některých místech jejich počet je už příliš vysoký a některé části našich měst začínají vypadat jako cizina. Chceme tradiční Británii“* (Kudláček 2008: 65). Jako hlavní body své imigrační politiky BNP uvádí: deportaci všech ilegálních přistěhovalců, deportaci občanů nebritského původu kteří spáchají jakýkoliv trestný čin, finanční podporu přistěhovalcům, kteří se rozhodnou ze země dobrovolně odejít, či odmítání žadatelů o azyl kteří cestou do Británie prochází jinou „bezpečnou“ zemí. V neposlední řadě strana požaduje úplné zastavení další legální imigrace s výjimkou výjimečných případů (bnp.org.uk a, online)

BNP se striktně staví proti myšlenkám nadnárodní spolupráce. Vymezuje se proti členství Spojeného království v Evropské Unii a požaduje vystoupení země z této organizace. Stejný postoj zastává k nadnárodní spolupráci zemí v obraně politice, dokonce se vymezuje proti spolupráci s dlouholetým spojencem Británie a to Spojenými státy. Z hlediska armádní politiky požadují silný samostatný stát se silnou armádní složkou a dispozicí nukleárních zbraní, jako nutnosti k plnění funkce obrany země.

Z hlediska práva a řešení kriminality je BNP pro větší pravomoci policie a soudů a jejich nezávislost na politické síle, kterou symbolicky nazývá svěřací kazajkou, značné zosťvené trestů pro recidivisty a vrahy, a zaměření se na práva obětí na místo ochrany práv zločinců. V neposlední řadě je to již zmíněný postoj k imigrantům jakožto hlavním původcům kriminality, tresty pro tyto zločince by měly být rozšířeny o možnosti deportace těchto zločinců ze země, či permanentní zákaz pobytu v zemi. (bnp.org.uk b, online)

Sverigedemokraterna (Švédští demokraté)

Historie

První krajně pravicové strany se na švédské politické scéně objevily poprvé v 70. letech 20. století, obdobně jako v jiných státech Skandinávie. První stranou, kterou lze podle politického programu považovat za krajně pravicovou stranu byla strana Švédská Pokroková Strana (*Framstegspartiet*) založena v roce 1968, její úspěchy však byly limitovány pouze na několik získaných mandátů na lokální politické úrovni. (Rydgren 2002: 27 – 56)

V roce 1986 vzniká ve švédsku strana Švédská Strana (*Sverigepartiet*), která slučuje původní Švédskou Pokrokovou Stranu s krajně-pravicovou skupinou *Bevara Sverige Svenskt*⁵. Počátek samotné strany Švédští Demokraté se datuje k roku 1988, kdy se tato strana odštěpila právě od Švédské strany. (Tamtéž: 27 – 56) Během první dekády své existence se strana potýkala se silnou anti kampaní ze strany medií a sdělovacích prostředků, kterými byla označována za extrémistické hnutí. (Hellstrom, Nilson, Stoltz 2012: 187) Přesto její voličská podpora pozvolna rostla. V roce 1999 se strana oficiálně zřekla jakýkoliv vazeb na nacismus, a odklonila se od své původní ideologie, na což reagovala část členů, kteří stranu opustili a vytvořili novou stranu *Nationaldemokraterna*. V následujících volbách do parlamentu v roce 2002 však strana získala rekordní počet hlasů. V roce 2005 se do čela strany stává její současný předseda Jimmie Åkesson. (Erlinsonn, Vernby, Ohrvall 2012: 200) Poprvé se do parlamentu strana dostává ve volbách v roce 2010, kdy získala 5,7 % hlasů, což jim zajistilo 20 poslaneckých křesel (val.se, online) Největší volební úspěch však přichází v již zmíněných posledních parlamentních volbách v roce 2014, ve kterých strana získává 13 % hlasů, což ji dělá třetí nejsilnější stranou ve Švédském parlamentu. (theguardian.com 2014, online)

Ideologie

Švédští demokraté jsou krajně pravicovou stranou, jejíž ideologie je však silně ovlivněna Skandinávským welfare ekonomickým systémem. Strana sebe sama označuje za zástupce sociální demokracie. Jak uvádí ve svém programu, jedná se o stranu sociálně konzervativní s nacionalistickým pojetím. (sverigedemokraternas.se 2011, online) Nacionalismus je tak jedním ze základních principů strany, který

---

⁵ Angl. Keep Sweden Swedish – udržme Švédsko švédské

definuje pojmy jako kultura, jazyk, identita a lojalita. Strana se vyhýbá jakýchkoliv projevům rasismu. Pojetí národnosti Švédských demokratů mluví o členech národa jako o švédských občanech, kteří se ve Švédsku buďto narodili nebo se ve Švédsku asimilovali. Za asimilovaného považují občana, který mluví Švédsky, uznává švédskou kulturu a tradice, považuje sebe za Švéda a švédskému státu je loajální víc než kterémukoliv jinému. Silný odpor má strana proti multikulturalismu, který považuje za ohrožení fungování sociálního státu. Za největší hrozbu pro stát však považují trend růstu imigrace do Švédska, základním bodem jejich politiky je značné omezení tohoto fenoménu, na druhou stranu však mluví pouze o omezení na úroveň neohrožující švédskou identitu a bezpečnost. Imigrační politika prezentována Švédskými demokraty klade důraz na podporu asimilace imigrantů, aby zabránili přílišné segregaci společnosti, na které se vážou negativní sociální a ekonomické jevy. Mezi další ústřední body politiky Švédských demokratů patří řešení kriminality, která se váže k problému vysoké imigrace a přílišné segregace společnosti. V oblasti kriminality požadují zvýšení sankcí a trestů pro závažné trestné činy a zavedení možnosti udělit doživotní trest. Dalším bodem je péče o seniory, pro které požadují snížení daní, a také podporují rozšíření počtu zařízení pro péči o seniory. Typický je pro Švédské demokraty rovněž kritický postoj vůči Evropské Unii a podporují vyhlášení referenda o členství v této organizaci. (sverigedemokraternas.se 2011, online)

Freiheitliche Partei Österreichs (Svobodná strana Rakouska)

Historie

Za počátek vývoje strany je považován rok 1949, kdy vzniklo nacionálně-liberální politické uskupení Verband der Unabhängigen (liga nezávislých). Toto uskupení vzniklo jako alternativa ke dvěma v té době tradičním stranám, Rakouské lidové straně a Rakouské sociální demokracii. Strana měla v této době bezmála polovinu členů s nacistickou minulostí. V roce 1949 získala 12 % v parlamentních volbách, což byl na několik dekád nejlepší volební výsledek, jaký strana, která se v roce 1956 transformovala na Svobodnou stranu Rakouska, zaznamenala. Až do 80. let nebyla strana v parlamentních volbách schopna získat více než 8 % hlasů. V letech 1983 – 1986 se strana pod vedením Norberta Steigera dostala do koaliční vlády. V roce 1986 se vedení strany ujímá Jörg Haider, který ve stejném roce dokázal zdvojnásobit volební zisk strany na bezmála 10 % hlasů v parlamentních volbách. V roce 1986 rovněž přichází odvrácení strany od původní liberální ideologie k politice, jejíž ústřední témata jsou řešení imigrace, či kritika členství v Evropské Unii. (Meret 2013:185 – 189) Tato politika však způsobila, že strana přestala být přijatelným koaličním partnerem pro ostatní strany a její politická moc byla až do roku 1999 marginální. Zlom přišel po volbách v roce 1999, kdy strana sestavuje vládní koalici s lidovou stranou. V roce 2005 stranu opouští skupina členů okolo dlouholetého lídra Jörga Haidera, což vedlo k radikalizaci politiky strany a v roce 2006 strana znovu prezentuje anti-imigrační a anti-islámské témata. V rámci kampaně Österreich bleibt frei! (Rakousko musí zůstat svobodná) Svobodná strana vedla petici proti možnosti vstupu Turecka do Evropské Unie. (Meret 2013:189 – 196) V roce 2008 strana získala více jak 17 % hlasů v parlamentních volbách a ve volbách posledních volbách v roce 2013 dokonce 20,5 %. (economist.com 2013)

Ideologie

Politika a samotná ideologie Svobodné strany Rakouska se během své existence vyvíjela, avšak její program vždy obsahoval prvky krajně pravicové ideologie. Politika Svobodné strany se orientuje na posílení pravomoci státu ve věci zákonu a pořádku, rovněž požaduje posílení institucí, jako jsou policie či soudy. Kriminalita je obdobně, jako u jiných stran, ztotožňována s problémem vysoké imigrace. Strana se orientuje na rodinu a tradiční křesťanské hodnoty.

Strana odmítá podporu politiky rovnoprávnosti homosexuálních partnerství, či zrovnoprávnění mužů a žen. Do roku 1990 Svobodná strana byla podporovatelem vstupu do Evropských společenství, přestože se jednalo o silný zásah do politické neutrality Rakouska. Po unifikaci Evropských společenství a transformaci na Evropskou Unii však strana vstup začala odmítat stejně tak byla strana proti přijetí evropské měny. (Meret 2013:196 – 200) V dnešní době se Svobodná strana, proti EU nevymezuje tak silně jak je to například v případě Švédských Demokratů, či Britské Národní Strany, avšak myšlenku vystoupení z EU nepovažuje za tabu, ale za možné budoucí téma. Strana se rovněž částečně vymezuje proti členství v NATO a roli USA v této organizaci. Velkou část politiky Svobodné strany, tvoří negativní postoj k imigraci a zvláště k Islámu. Problém islámských imigrantů spatřuje zejména v jejich problémy s integrací a odmítání asimilace. Mnohem častěji než o ochraně národní identity mluví program strany o ochraně kultury tvořené křesťanskými hodnotami. (Meret 2013:200 – 207) Dnes se strana nejčastěji označuje jako strana populistické krajní pravice. Orientace strany na aktuální zájmy voličů de facto udává politiku strany. Trend populistické orientace strany se u Svobodné strany Rakouska objevuje po nástupu Haidera až doteď. (Ginrich, Banks 2006: 145 – 149)

Dansk Folkeparti (Dánská lidová strana)

Historie

Dánská lidová strana byla založena v roce 1995 bývalými členy Fremskridtspartiet a politiky okolo Pii Kjærsgaard, která se stala první předsedkyní strany. Díky ideologické blízkosti ke své „mateřské straně“ si lidová strana hned od začátku získala téměř polovinu voličů Fremskridtspartiet a v prvních parlamentních volbách v roce 1998 získala 7 % hlasů, což ji zaručilo 13 míst v Dánském parlamentu. Cílem strany jak od svého vzniku prohlašovala, bylo dát dánským voličům alternativu k politice vynucované tradičními stranami. Z pohledu vnitřní politiky strany, byla moc ve straně silně centralizována a hlavní slovo měl předseda, respektive předsedkyně strany. Ve volbách v roce 2001 získala lidová strana 13 % hlasů a díky podpoře liberálně-konzervativní vládní koalice, získala lidová strana částečný vliv na rozhodovací proces, který strana začala využívat zejména v ovlivňování imigrační politiky, která byla středobodem jejich programu. (Meret 2013: 98 – 101) Od roku 2001 strana pravidelně získává 11 – 13 % hlasů v parlamentních volbách a je tak považována za třetí nejvýznamnější politickou stranu v Dánsku. (nsd.uib.no 2013)

Ideologie

Kvůli stoupajícímu trendu imigrace je v Dánsku imigrační politika jedno z hlavních témat voleb. Imigrace je též hlavním tématem programu Dánské lidové strany. Strana se v této oblasti zabývá zejména zpřísnění politiky získání dánského občanství a přijímání žadatelů o azyl. Současnou politiku v těchto oblastech požaduje za příliš otevřenou a napomáhající vysoké imigraci, která má za důsledek ohrožení dánské kultury, postavené na evropských a křesťanských tradicích. (Meret: 118 - 120). Strana se vymezuje proti globalizaci, ve které spatřuje hlavní příčinu vysoké imigrace zejména ze zaostalejších zemí. Přes tuto skutečnost však vyzdvihuje i některé pozitivní jevy spojené s globalizací jako jsou například ekonomické výhody zahraničního obchodu. Dalším bodem programu Dánské lidové strany je vyhrazení proti Evropské Unii a její politice, přesto strana myšlenky EU úplně nezavrhuje. Některé politiky schvaluje, či je dokonce podporuje. Jedná se například o volný trh či politiku životního prostředí. Avšak striktně odmítá ty části politiky EU, které pro Dánsko znamenají omezení vlastní suverenity, jako jsou například zahraniční, fiskální či měnová politika.

(Meret 2009: 138). Strana podporuje členství Dánska v NATO, které je nezbytné pro garanci národní bezpečnosti a stejně tak podporuje členství v OSN, které považuje za koordinátora světového míru. Pozitivně postavena je strana rovněž k politice životního prostředí, jehož ochranu považují za nezbytný bod svého programu. (danskfolkeparti.dk, online)

Srovnání vybraných stran na základě historie a ideologie

Na základě srovnání vývoje jednotlivých stran lze spatřovat podobnost zejména v historickém kontextu v období vzniku stran a ve způsobu jakým se tyto strany etablovaly. Strany Národní fronta, Švédští demokraté a Britská národní strana, datují své počátky v období 70. let 20. století, kdy západní Evropa zažívala finanční krizi, která se dotkla samotných obyvatel, což vedlo k jejich nespokojenosti a orientací na protestní strany. Svobodná strana Rakouska sice vznikla již na přelomu 40. a 50. let avšak za krajně pravicovou stranu se dá označit až ve spojitosti s nástupem Jörga Haidera do vedení strany v 80 letech. Dánská lidová strana vzniká až v roce 1995 a to spíše jako reakce na rostoucí trend zájmu o imigrační politiku a její omezení. Z hlediska historického kontextu vzniku se dá tak mluvit o shodě pouze u třech z vybraných stran. Obdobně je to z hlediska způsobu etablování stran, kdy tři ze zkoumaných stran (Britská národní strana, Švédští demokraté a Dánská lidová strana) vznikly po odtržení od strany jiné, většinou kvůli vlastní ideologii, která sice vycházela z ideologie původní strany, avšak byla mnohem radikálnější v otázkách týkajících se imigrace či postoji vůči EU. Ostatní dvě strany (Národní Fronta a Svobodná strana Rakouska) vznikly jako politická uskupení slučující více politických subjektů s orientací na podobnou ideologii. Z hlediska vývoje strany tak nelze mluvit o shodě u všech stran, nelze tedy potvrdit společný genetický původ krajně pravicových stran v západní Evropě.

Základními body programů stran jsou většinou hesla typická pro krajně pravicovou ideologii. Ve všech případech se v programech objevují body týkající se imigrační politiky a negativním dopadům imigrace. Rovněž se strany silně orientují na tradici, avšak zatímco u některých stran se jedná o tradici nacionální, na základě etnické a národnostní homogenity státu, v jiných případech jsou to tradice vycházející z evropské křesťanské kultury. Většina stran se negativně vymezuje vůči členství v Evropské Unii, míra vymezení je však rozdílná. Nelze to tak považovat za součást společné politiky typické pro krajně pravicovou rodinu. Pro určení, nakolik jsou programy a ideály vybraných stran shodné a co definuje jejich společné ideově-programové hodnoty, je potřeba hlubšího zkoumání jednotlivých programů stran, kterému se věnuje další kapitola.

Ideově-programové vymezení krajně pravicové stranické rodiny

Jak uvádí Beyme ve své typologii stranických rodin, základním prvkem stranické rodiny jsou společné ideově-programové hodnoty, které vychází z volebních a stranických programů stran a udává jakým směrem se politické strany orientují a proti čemu se vymezují. Tyto hodnoty se u jednotlivých stranických rodin liší a často vychází ze společné ideologie, která je udávána formou manifestu ve formě dokumentu, kterým se řídí politické strany napříč celou stranickou rodinou nezávisle na geografické poloze, či národních zájmech. Těmito dokumenty mohou být Komunistický manifest pro komunistickou stranickou rodinu, či deklarace lidských práv rodinu liberálních stran. Obdobný dokument bychom dnes pro krajně pravicovou ideologii hledali těžko a ohraničení krajně pravicové rodiny je o to více ztíženo tím, že se zpravidla ke krajně pravicové ideologii žádná strana nehlásí a označení krajní pravice je obecně považováno jako pro stranu škodlivé. Pro vymezení příslušnosti strany do krajně pravicové stranické rodiny je tak potřebné pracovat s ideově-programovým vymezením stran, které vychází zejména ze stranických a volebních programů, ale i z neoficiálních dokumentů, projevů politiků či analýz hlasování strany. Pro účel komparace ideově-programového vymezení stran je v této části pracováno s volebními programy stran a jejich rozбором na základě dat dostupných z databáze Manifesto Project Database

Na základě rozboru volebních programů vybraných stran, které jsou Case Muddem označovány jako strany⁶ krajně pravicové rodiny, lze odpovědět na výzkumnou otázku práce, a to zda je možné u těchto stran spatřovat shodu v ideově-programovém vymezení, a na základě toho určit zda tyto strany spadají do jedné stranické rodiny, či nikoliv.

---

⁶ Jedná se o strany Front National, Sverigedemokraterna, Freiheitliche Partei Österreichs, Dansk Folkeparti. Data pro stranu British national party databáze Manifesto project Database nepokrytují

Operacionalizace

Metodou v této části práce je kvantitativní obsahová analýza s využitím dat z databáze Manifesto Project Database, která poskytuje rozbor volebních programů⁷ politických stran na základě kategorií hesel užitých v textu. Na základě frekvence užívání těchto hesel lze určit které kategorie hesel je nepoužívanější, což de facto určuje oficiální prezentaci programových a ideových hodnot dané strany. Pro účel vytyčení společného ideově-programového vymezení pro vybrané strany je potřeba najít kategorie hesel, které jsou v manifestech nejčastěji využívány. V tabulce č. 1 jsou zahrnuty kategorie hesel, které u některých ze stran nesou hodnotu „share“ vyšší nebo rovno než 1,5, což znamená, že 1,5% veškerých hesel uvedených v daném manifestu spadá do této kategorie. Kategorie jsou záměrně rozdělené do pěti skupin, kdy každá skupina je v tabulce označena jinou barvou: Vláda a řízení státu (žlutá), nacionalismus (zelená), sociální politika (modrá), ekonomika (oranžová) a mezinárodní vztahy a bezpečnost (šedá). Hodnoty u každé z kategorií jsou sečteny ze všech hodnot u vybraných stran a z každé skupiny jsou vybrány dvě kategorie s největším součtem. Vybrané kategorie hesel jsou uvedeny v tabulce č. 2. V další části jsou hodnoty v každé kategorii zprůměrovány (aritmetickým průměrem) a tento průměr zaznačen do grafu č. 1. V grafech číslo 2 – 5 jsou uvedeny stejné hodnoty u jednotlivých stran v porovnání s průměrem. Na základě komparace hodnot u vybraných stran je možné stanovit odpověď na výzkumnou otázku, zda je možné spatřovat shodné ideově-programové vymezení vybraných krajně pravicových stran v západní Evropě.

---

⁷ volební programy jsou z následujících let: Národní fronta: 2012, Švédští demokraté:2010, Svobodná strana Rakouska:2008, Dánská lidová strana: 2011

Ideově-programové vymezení krajně pravicové stranické rodiny

Tabulka č 1. – Kategorie hesel manifestů vybraných politických stran

Heslo	FN	SD	FPO	DF	Součet
Zákon a pořádek: pozitivně	13,1	8,8	5,8	12,4	40,1
Tradiční morálka	3	4,9	1,1	0,3	9,3
Politická autorita	0	1	0	8,6	9,6
Svoboda a lidská práva	1,3	2	3,5	10,4	17,2
Vládní a Administrativní efektivita	3	0,5	4,5	0	8
Demokracie	3,7	1	1,9	0,3	6,9
Federalismus	0,3	1,5	0	0	1,8
Nacionalistický způsob života: pozitivně	9,4	12,3	1,3	5,5	28,5
Nacionalistický způsob života: negativně	0	0	0,4	0	0,4
Multikulturalismus: negativně	1,7	7,4	5,8	16,1	31
Rovnost: pozitivně	1,3	1,5	10,8	3,2	16,8
Občanské myšlení: pozitivně	0,3	0	6,3	0	6,6
Rozvoj vzdělání	1,7	5,9	3,5	7,8	18,9
Zemědělství a zemědělci: pozitivně	7,1	1	2,6	0	10,7
Dělnické skupiny: negativně	0	1,5	0	0	1,5
Dělnické skupiny: pozitivně	1	0	5,8	0,6	7,4
Expanze státu welfare	11,4	13,7	7,1	5,8	38
Ekonomické cíle	0	2	0,6	0	2,6
Ekonomika svobodného trhu	0	0,5	1,5	0,9	2,9
Neekonomické demografické skupiny	1,3	8,3	6,7	5,2	21,5
Pobídky	2	5,9	2,4	0	10,3
Regulace trhu	8,1	0	3,9	0	12
Ekonomická ortodoxie	4	0	0	0	4
Technologie a infrastruktura	5,7	2	1,9	1,2	10,8
Ochrana životního prostředí	3,7	5,4	4,3	2,3	15,7
Ekonomický růst	1,3	0,5	0,2	0	2
Atnti-Growth Ekonomika : pozitivně	0	0	0	0	0
Armáda: pozitivně	2,7	4,4	1,7	6,9	15,7
Armáda: negativně	0	0,5	0,2	0	0,7
Evropská Unie: negativně	5,1	4,4	3,5	6,3	19,3
Internacionalismus: pozitivně	1,3	2,9	0,9	0	5,1
Internacionalismus: negativně	1,3	0	2,4	2	5,7

Poznámka: FN – Front national, SD – Sverigedemokraterna, FPÖ - Freiheitliche Partei Österreichs, DF - Dansk Folkeparti,

Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování:

Vlastní

Na základě součtu hodnot kategorií, byly vybrány dvě kategorie z každé skupiny a vloženy do tabulky č. 2. Tyto kategorie hesel jsou nejpoužívanějšími hesly společně pro vybrané strany a na základě zobecnění se dají považovat za základní rysy programu krajně pravicových stran v západní Evropě, je nutné však brát v potaz fakt, že pro potvrzení tohoto zobecnění by bylo nutné zpracovat data pro všechny politické strany v západní Evropě, které jsou označovány jako strany krajní pravice.

V příloze č. 1 je uveden popis jednotlivých kategorií, tak jak jsou definovány v rámci Manifesto Project Database.

Tabulka č. 2 – Vybrané kategorie hesel manifestů vybraných politických stran

Heslo	FN	SD	FPÖ	DF	Průměr
Zákon a pořádek: pozitivně	13,1	8,8	5,8	12,4	10,03
Svoboda a lidská práva	1,3	2	3,5	10,4	4,30
Nacionalistický způsob života: pozitivně	9,4	12,3	1,3	5,5	7,13
Multikulturalismus : Negativně	1,7	7,4	5,8	16,1	7,75
Rozvoj vzdělání	1,7	5,9	3,5	7,8	4,73
Expanze státu welfare	11,4	13,7	7,1	5,8	9,50
Neekonomické demografické skupiny	1,3	8,3	6,7	5,2	5,38
Ochrana životního prostředí	3,7	5,4	4,3	2,3	3,93
Armáda: pozitivní	2,7	4,4	1,7	6,9	3,93
Evropská Unie: Negativní	5,1	4,4	3,5	6,3	4,83

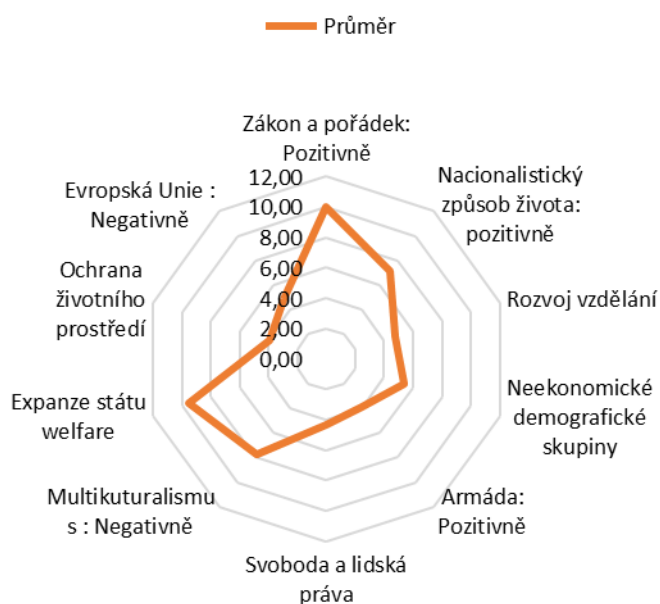
Poznámka: FN – Front national, SD – Sverigedemokraterna, FPÖ - Freiheitliche Partei Österreichs, DF - Dansk Folkeparti,

Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování: Vlastní

Na základě průměru hodnot z tabulky č. 2 je v grafu č. 1 znázorněno formou paprsku ideově-programové vymezení pro vybraný vzorek krajně pravicových stran. Jak graf znázorňuje za hlavní rysy volených programů těchto stran lze považovat Zákon a pořádek, který má v průměru nejvyšší hodnotu, čili se ve volebních programech objevuje nejčastěji. Dále to pak jsou hesla týkající se expanze blahobytu státu, vymezení proti multikulturalismu a hesla týkající se nacionalistického způsobu života. Tyto kategorie se de facto shodují s minimalistickou koncepcí krajně pravicové ideologie. V další části práce je však nutné určit nakolik jsou tyto rysy společné pro jednotlivé strany.

Graf č. 1 – Průměrné hodnoty kategorií hesel u vybraných stran

Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování: Vlastní

Srovnání ideově-programového vymezení jednotlivých stran

Abychom si mohli odpovědět na výzkumnou otázku, tedy zda je možné u vybraných stran spatřovat shodu v ideově-programovém vymezení, je ideální způsob hledat shodu mezi jejich vymezením znázorněném graficky. Na základě rozboru volebních programů v předchozí kapitole bylo vybráno deset nejpoužívanějších hesel krajně pravicových stran a zprůměrováním hodnot těchto hesel byl vytvořen graf vymezující ideově-programové vymezení pro skupinu vybraných stran. Aby však hodnoty získané v této části mohly být určující pro případnou generalizaci na celou stranickou rodinu, je potřeba dále srovnat vymezení jednotlivých stran.

Graf č. 2 – Hodnoty kategorií hesel v manifestu strany Národní fronta (Francie)

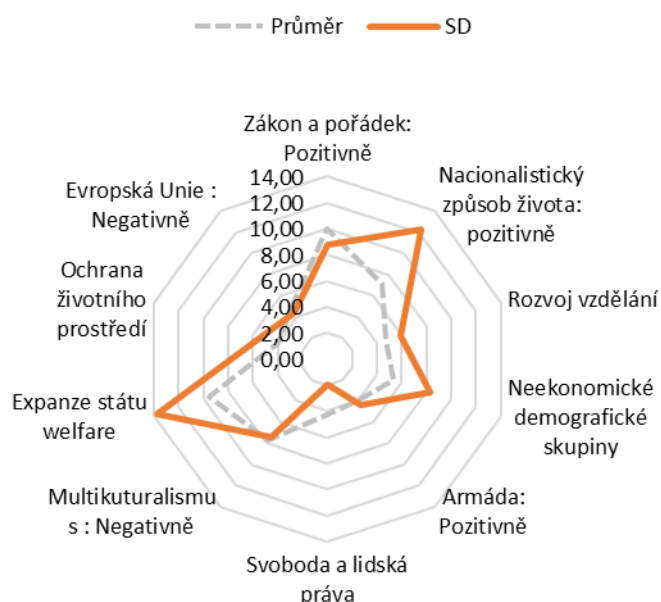
Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování: Vlastní

Graf č. 2 znázorňuje ideově-programové vymezení Národní fronty ve Francii. Program strany se velmi silně orientuje na zákon a pořádek a expanzi welfare státu a nacionalistický způsob života, hodnoty v těchto bodech jsou vyšší než je společný průměr. Na druhou stranu se tato strana takřka vůbec nevymezuje proti

multikulturalismu. Lze tedy předpokládat, že Národní fronta nepracuje s xenofobními hesly a neorientuje se natolik na etnickou a kulturní homogenitu, jako jiné strany.

Graf č. 3 – Hodnoty kategorií hesel v manifestu strany Švédští demokraté (Švédsko)

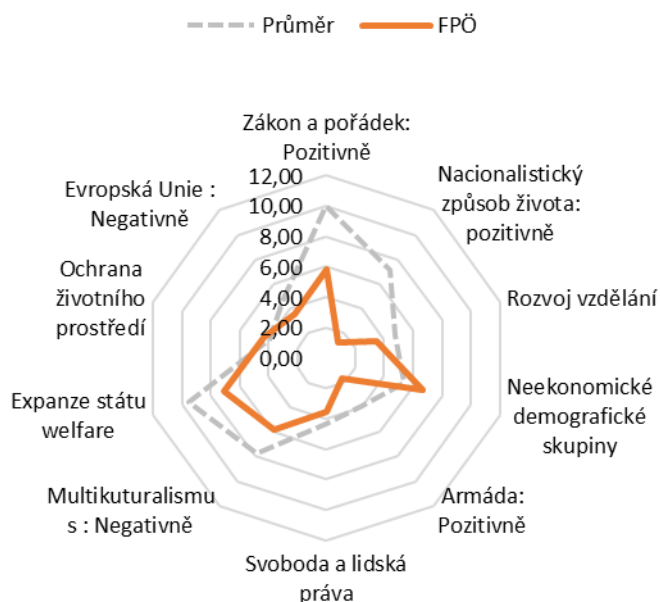

Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování: Vlastní

Graf č. 3 znázorňuje ideově-programové vymezení strany Švédští demokraté. Stejně jako v případě Národní fronty lze v programu této strany spatřovat silnou orientaci na expanzi welfare státu a nacionalistický způsob života, a sice ne už tak silnou orientaci na zákon a pořádek, přesto se stále hodnota pohybuje v průměru. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole zabývající se mimo jiné ideologií této strany, strana podporuje péči o seniory, z čehož vyplývá i relativně vysoká hodnota v kategorii neekonomických geografických skupin. Švédští demokraté se vymezují proti multikulturalismu a hodnota v tomto bodě je v průměru.

Graf č. 4 – Hodnoty kategorií hesel v manifestu strany Svobodná strana Rakouska (Rakousko)

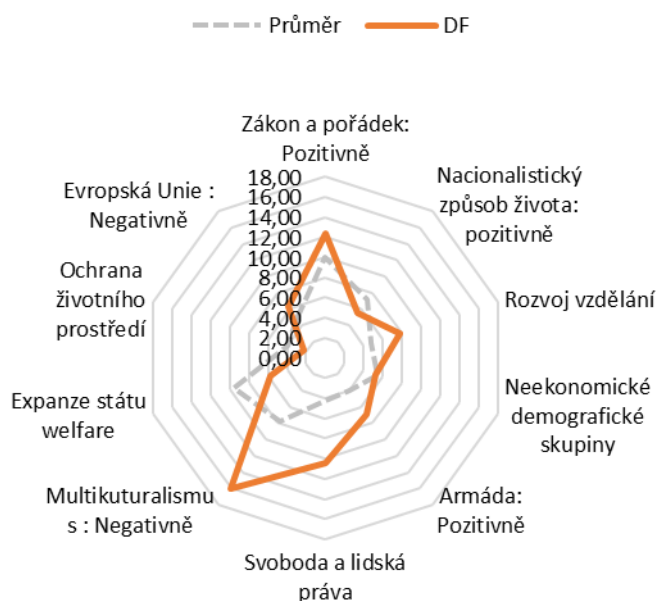
Zdroj: Manifesto Project Database

Zpracování: Vlastní

Graf č. 4 znázorňuje ideově-programové vymezení Svobodné strany Rakouska. Hodnoty u této strany jsou téměř ve všech bodech s výjimkou neekonomických demografických skupin a ochrany životního prostředí nižší než je průměr. Tento fakt vypovídá o tom, že tato strana je považována z vybraného vzorku za nejméně extrémistického zástupce a často se spekuluje, zda se v současnosti vůbec o krajně pravicovou stranu jedná. Je otázkou co příslušnost k této ideologii vymezuje, z hlediska srovnání programu však tato strana je nesrovnatelná z ostatními vybranými zástupci krajní pravice.

Graf č. 5 – Hodnoty kategorií hesel v manifestu strany Dánská lidová strana (Dánsko)

Zdroj: Manifesto project Database

Zpracování: Vlastní

Graf č. 4 znázorňuje ideově-programové vymezení Dánské lidové strany. Na první pohled je patrné, že hlavním bodem programu této strany je boj proti multikulturalismu a s tím spojeným problémem imigrace, což je v Dánsku jedno z nejdiskutovanějších politických témat současnosti. Strana se též silně orientuje na zákon a pořádek, rozvoj vzdělání a svobodu a lidská práva, společně se stranou Švédští demokraté lze tuto stranu považovat za nejvíce orientovanou na krajně pravicové témata obecně.

Za pomoci kvantitativní obsahové analýzy dat z databáze Manifesto Project Database a následné komparace jednotlivých programů stran lze vyvodit několik faktů hodnotných pro výzkum a cíl práce. Na základě vybraného vzorku stran se podařilo určit deset základních rysů pro vymezení jejich společných ideově-programových hodnot. Tyto rysy jsou uvedeny v tabulce č. 2. Zároveň se ukázalo, že čtyři nejčastější rysy de facto odpovídají minimalistické koncepci Case Muddeho definované na základě výzkumu krajně pravicových stran v roce 2000. Na dalším výzkumu v podobě komparace ideově-programových vymezení jednotlivých stran se však ukázalo, že shodný pro stranu je pouze jeden bod a to orientace na zákon a pořádek. Na základě tohoto faktu lze odvodit, že ideově-programové vymezení stran se z velké části liší, což odpovídá na výzkumnou otázku, zda je možné u vybraných stran spatřovat shodu v ideově-programovém vymezení.

Závěr

Tématem této práce byla krajní pravicová stranická rodina v západní Evropě. Na základě analýzy dostupných zdrojů a pramenů se podařilo zmapovat současnou krajní pravici v oblasti západní Evropy, její vývoj a ideologii. Na základě srovnání vybraných stran se zároveň podařilo splnit cíl této práce, a to určit společné rysy vybraných stran, porovnat je na základě teorie a práce autorů zabývajících se definicí krajně pravicové stranické rodiny a odpovědět na hlavní výzkumnou otázku zda krajně pravicové strany v západní Evropě lze zařadit do jedné stranické rodiny dle konceptu Klause von Beymeho.

V první části práce, zabývající se teorií stranických rodin a zejména pak té krajně pravicové se na základě dostupné literatury, podařilo definovat pojmy stranická rodina, ideologie a krajně pravicová stranická rodina. Z tohoto teoretického rámce vycházel další výzkum, který se zabýval srovnáním stran označovaných jako krajně pravicové podle teorie Cas Muddeho a teorií stranických rodin Klause von Beymeho.

Na základě analytického rozboru pěti vybraných druhé kapitole práce, se podařilo najít určité symetrie v jejich ideově-programovém vymezení a genetickém původu, zároveň se však na tomto vzorku zkoumaných stran objevují i značné odlišnosti. Týkající se zejména historického kontextu etablování stran a orientaci jejich programu. Přestože podle některých autorů lze zkoumané strany řadit do jedné stranické rodiny, toto srovnání ukazuje, že krajně pravicové strany mohou být často různorodé, což nabádá k dílčímu rozdělení této rodiny. Toto již ostatně tvrdil ve své práci politolog Cas Mudde, který stranickou rodinu rozděloval na základě extrémnosti daných krajně pravicových stran. Třetí kapitola zabývající se srovnáním programů jednotlivých stran toto tvrzení potvrzuje. Na základě analýzy dat z databáze Manifesto Project Database se ukázalo, že jednotlivé strany se orientují sice na podobné témata, avšak míra orientace na jednotlivé témata se u jednotlivých stran liší. Zároveň se v této části podařilo vytyčit společné body programu pro tyto stran, ovšem na základě komparace jednotlivých programových vymezení stran, se ukázalo, že shoda se projevuje pouze v části programu orientujícím se na zákon a pořádek.

Na hlavní výzkumnou otázku práce zda lze krajně pravicové strany zařadit do jedné stranické rodiny dle konceptu Klause von Beymeho, se podařilo v práci odpovědět negativně. Vzhledem k rozdílu v obou bodech, které Beyme považuje za určující pro stranickou rodinu, nelze vybrané strany řadit do jedné stranické rodiny, naopak by bylo vhodné vytvoření dílčí typologie krajně pravicových stran.

Zpracování tématu krajní pravice je z hlediska publikovaných monografií a dalších zdrojů dostatečné a toto téma nabízí mnoho prostoru pro další výzkum. S využitím dat z Manifesto Project Database je možné práci dále rozvést a zaměřit se na širší spektrum krajně pravicových stran ať z pohledu celého kontinentu, nebo celosvětově. S využitím zjištěných dat, je možné stanovit další cíle práce, jako je například typologizace krajní pravice v globálním měřítku, či komparace krajně pravicové stranické s jinou stranickou rodinou.

Přílohy

Příloha č. 1 – Nejčastěji zmíněné kategorie hesel manifestů vybraných politických stran

Zákon a pořádek: pozitivně	zahrnuje požadavky na zpřísnění kriminální zodpovědnosti, dodržování vládního pořádku a zvýšení pravomocí bezpečnostní složky státu
Svoboda a lidská práva	Pozitivní zmínky o potřebě ochrany lidských práv a rovnosti
Nacionalistický způsob života: pozitivně	podpora nacionalismu, patriotismu a národního cítění
Multikulturalismus: negativně	odmítání kulturní heterogenity, požadavek homogenní společnosti
Rozvoj vzdělání	Podpora vzdělání na všech úrovních
Expanze státu welfare	podpora sociálních služeb, jako je zdravotnictví, sociální bydlení, starost o děti a důchodce
Neekonomické demografické skupiny	zmínění o podpoře demografických skupin, jako jsou ženy, studenti, či starší lidé
Ochrana životního prostředí	podpora zavádění politiky pro ochranu životního prostředí
Armáda: pozitivní	podpora zbrojení a posílení úlohy armády jakožto ochrany státu před externí hrozbou
Evropská Unie: negativně	odmítání politiky Evropské Unie a členství v této organizaci

Zdroj: Manifesto Project Database

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá zkoumáním krajně pravicové stranické rodiny v prostoru západní Evropy a srovnáním vybraných krajně pravicových politických stran. V práci je použit koncept stranických rodin politologa Klause von Beymeho a na základě jeho teorie vymezení stranické rodiny, je tento koncept aplikován na vybrané politické strany které jsou označovány jako krajně pravicové. Vybranými stranami jsou: Front National (Národní Fronta) ve Francii, British National Party (Britská Národní Strana) ve Velké Británii, Sverigedemokraterna (Švédští demokraté) ve Švédsku Freiheitliche Partei Österreichs (Svobodná strana Rakouska) v Rakousku a Dansk Folkeparti (Dánská lidová strana) v Dánsku. Cílem práce je vzájemně porovnat vybrané strany z hlediska historického vývoje a ideologie, za účelem potvrzení příslušnosti těchto stran do krajně pravicové stranické rodiny dle definice K. von Beyme. V práci jsou použity díla politologů a teoretiků zabývajících se teorií krajní pravice a krajně pravicové stranické rodiny. Jedná se zejména o teorie autorů Cas Muddeho a Miroslava Mareše a Hans-Georga Betze. Metody použité v této práci jsou analyticko-deskriptivní metoda a kvantitativní obsahová analýza volebních programů jednotlivých stran s využitím dat z Manifesto Project Database

Klíčová slova

Krajní pravice, krajně pravicová stranická rodina, teorie stranických rodin, Klaus von Beyme, Národní fronta, Britská národní strana, Švédští demokraté, Dánská lidová strana, Svobodná strana Rakouska, Cas Mudde, krajně pravicová ideologie, Manifesto Project Database

Abstract

This bachelor thesis examines the far-right party family in the area of Western Europe and compares selected far-right political parties. The thesis uses the concept of political parties family presented by Klaus von Beyme and based on this theory, his concept is applied on the selected political parties, which are: Front National (France), British National Party (United Kingdom), Sweden Democrats (Sweden), Freedom party of Austria (Austria) and Danish People's party (Denmark). The aim of this thesis is to compare selected parties in terms of their historical development and ideology, in order of confirmation a belonging of these parties to the one far-right political parties family. This thesis operates with writing of political theories of Cas Mudde, Miroslav mareš and Han-Georg Betz. The methods used in this thesis are analytical and descriptive method and quantitative content analysis of the election programmes of selected parties with using a data from Manifesto Project Database.

Key words

Far-right, far-right political parties family, the political parties families, Klaus Von Beyme, National front, British National Party, Sweden Democrats, Danish Peoples party, Freedom party of Austria, Cas Mudde, the far-right ideology, Manifesto Project Database

Literatura

- „Austria elections: the eurosceptic victory“ *economist.com*, 15. 10. 2013 (online). Dostupné z: <<http://www.val.se/val/val2010/slutresultat/R/riike/index.html>> (2. 4. 2015)
- Betz, Hans-Georg. 2004. *Exclusionary Populism in Western Europe in the 1990s and Beyond: A Threat to Democracy and Civil Rights?*. Geneva: UNRISD.
- Beyme, Klaus von. 1985. *Political Parties in Western Democracies*. New York: Mc Graw Hill.
- Beyme, Klaus von. 2013. *Right-wing Extremism in Western Europe*. London: Routledge.
- „BNP doubled number of councilors“ *bbc.co.uk*, 5. 5. 2006 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/4974870.stm> (2. 4. 2015)
- „BNP secures two European seats“ *bbc.co.uk*, 8. 6. 2009 (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/8088381.stm> (2. 4. 2015)
- „BNP: under the skin“ *bbc.co.uk*, (online). Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/hi/english/static/in_depth/programmes/2001/bnp_special/roots/1979.stm> (2. 4. 2015)
- Copsey, Nigel. 2008. *Contemporary British Fascism: The British National Party and the Quest for Legitimacy*. London: Palgrave Macmillan.
- „Crime and Justice“ *bnp.co.uk*, b (online). Dostupné z: <http://www.bnp.org.uk/policies/crime_justice> (2. 4. 2015)
- Davies, Peter. 2012. *The National Front in France: Ideology, Discourse and Power*. London: Rouledge.
- „Denmark parliamentary elections“ *www.nsd.uib.no*, (online). Dostupné z: <http://www.nsd.uib.no/european_election_database/country/denmark/> (2. 4. 2015)
- „Disertační práce na téma: The Danish People’s Party, the Italian Northern League and the Austrian Freedom Party in a Comparative Perspective: Party Ideology and Electoral Support“ *Susi Meret*, 2013 (online). Dostupné z: <https://docs.google.com/viewer?docex=1&url=http://vbn.aau.dk/ws/files/20049801/spirit_phd_series_25.pdf> (2. 4. 2015)
- Erlinsonn, Gissur O., Kare, Vernby, Richard, Ohrvall. 2014. „The single-issue party thesis and the sweden democrats“ *Acta politica* 49 (2): 196 - 216.
- Fiala, Petr, Maxmilián, Strmiska. 1998. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal.
- Ginrich, Andre, Marcus, Banks. 2006. *Neo-nationalism in Europe and Beyond: Perspectives from Social Anthropology*. Oxford: Berghahn Books.

- Gallagher, Michael, Michael Laver, Peter, Mair. 2001. *Representative government in Modern Europe*. New York: St. Martin's Press.
- Hellstrom, Andres, Tom, Nillson, Pauline, Stoltz. 2012. „Nationalism v nationalism: The challenge of the Sweden democrats in swedish public debate“ *Goverment and oposition* 47 (2): 186 - 205.
- Kirkup, James. „BNP:History of the far right in Britian“ *telegraph.co.uk*, 22. 10. 2009 (online). Dostupné z: <<http://www.telegraph.co.uk/news/politics/6408915/BNP-history-of-the-far-right-in-Britain.html>> (2. 4. 2015)
- Heywood, Andrew. 2004. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia.
- Kudláček, Jaroslav. 2008. „Komparace krajně pravicových subjektů v Evropě – Britská národní strana a Le Penova Národní fronta“ *Rexter* 2008 (2): 62 - 82.
- Mareš, Miroslav: 2003. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister &Principal: Brno.
- Mudde, Cas. 2000. *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester: Manchester University Press.
- Mudde, Cas. 2007. *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- „Imigration“ *bnp.co.uk*, a (online). Dostupné z: <<http://www.bnp.org.uk/policies/immigration>> (2. 4. 2015)
- Rydgren, Jens. 2002. „Radical right populism in Sweden: Still a failure, but for how long?“ *Scandinavian Political Studies* 25 (1): 27 - 56.
- „Slut resultat“ *val.se*, (online). Dostupné z: <<http://www.val.se/val/val2010/slutresultat/R/rike/index.html>> (2. 4. 2015)
- „Sverigedemokraternas principprogram 2011“ Sverigedemokraternasse, (online). Dostupné z: <https://docs.google.com/viewer?docex=1&url=http://sverigedemokraterna.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogram_A5_web.pdf> (2. 4. 2015)
- Šajtar, Jaroslav. „Před 60 lety vypukla alžírská válka“ *Reflex.cz*, 31. 10. 2014 (online). Dostupné z: <<http://www.reflex.cz/clanek/historie/60014/pred-60-lety-vypukla-alzirska-valka.html>> (2. 4. 2015)
- Šaradín, Pavel. 2001. *Historické proměny pojmu ideologie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- „The party program of Danish people party“ *danskfolkeparti.dk*, (online). Dostupné z: <http://www.danskfolkeparti.dk/The_Party_Program_of_the_Danish_Peoples_Party> (2. 4. 2015)

„The rise of anti-immigrant Sweden Democrats: We dont feel at home any more, and its their fault“ *theguardian.com*, 14. 10. 2014 (online). Dostupné z: <<http://www.theguardian.com/world/2014/dec/14/sweden-democrats-flex-muscles-anti-immigrant-kristianstad>> (2. 4. 2015)

Volkens, Andrea, Lehmann, Pola, Merz, Nicola, Regel, Sven, Werner, Annika with Schultze, Henrike. 2014: „The Manifesto Data Collection. Manifesto Project (MRG/CMP/MARPOR). Version 2014b“. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin for Sozialforschung (WZB)

Wincock, Michael. 1998. *Historie extrémní pravice ve Francii*. Praha: Academia.